

PREDGOVOR

Kada kažem da sam napisao knjigu o demografskoj problematici Žumberka, često me pitaju: „Zbog čega baš Žumberak?“ Budući da nisam rodom sa Žumberka, to se pitanje može očekivati. No, evo ja sam se unatoč tome odlučio napisati ovakvu knjigu. Kad sam prvi put došao na Žumberak prije kojih dvadeset i pet godina, odmah sam zapazio kako je potrebno jako puno vremena da se prijeđe šezdesetak kilometara od Zagreba do Budinjaka, naselja koje sam prvo posjetio. Shvatio sam da je upravo izoliranost razlog mnogih nepovoljnih procesa na Žumberku, kao i to da je upravo zbog nje taj prostor očuvan te da ima znatne razvojne potencijale.

Došavši u Budinjak, dogodila se svojevrsna „ljubav na prvi pogled“. Bio sam zadivljen ljepotom netaknute prirode i nevjerojatnom činjenicom da je na tome mjestu pronađeno arheološko nalazište koje datira još iz 8. st. prije Krista. Pomislio sam, kako je moguće da je tada ovdje postojala vrlo razvijena kultura, a danas je sve pusto. Činjenica da je vrlo vjerojatno u 8. st. prije Krista na prostoru Budinjaka živjelo znatno više ljudi nego danas činila mi se potpuno neshvatljivom, i to me potaknulo da počnem proučavati Žumberak i njegovu demografsku problematiku.

Od tada sam se Žumberku redovito vraćao, i kad god sam došao, osjećaj je uvijek bio iznimno lijep. To je područje uistinu posebno jer predstavlja svojevrsnu gorsku „oazu“ unutar pretežno nizinske Središnje Hrvatske i prava je šteta što prostor iznimno očuvane prirode i bogata povijesnog naslijeđa nije bolje iskorišten. U Žumberak treba i uložiti i potaknuti lokalno gospodarstvo, jer to je preduvjet demografskog oporavka. Dogodi li se to u budućnosti, Žumberak će se transformirati iz „zaboravljenog“ perifernog prostora u suvremen i razvijen ruralni prostor koji nudi brojne razvojne mogućnosti. O Žumberku je do sada mnogo napisano, no ovakve demografske analize još nije bilo, pa se nadam da će ova knjiga biti korisna svakome tko želi upoznati ovo područje, njegovu demografsku problematiku i razvojne mogućnosti.

Objašnjenje fotografija na naslovnici i zadnjoj stranici knjige

Na prvi pogled čovjek bi rekao da su fotografije snimljene usred zime, no nastale su na prvi dan ljeta zlokobne 2020. godine koja će u povijesti nažalost biti zapamćena po pandemiji Covida-19 te po razornim potresima i poplavama. Fotografije su slikane analogno, na crno-bijeli film koji je osjetljiv na infracrveni spektar svjetlosti, što je u današnje doba digitalne fotografije jako rijetko. Može se reći da je danas infracrvena analogna crno-bijela fotografija praktički zaboravljena fotografska tehnika, a njezin je čar upravo u tome što omogućava da vidimo na način kako ljudsko oko inače ne može vidjeti. Htio sam dočarati skrivene ljepote kojih čovjek ponekad nije niti svjestan. Obje su fotografije snimljene u Budinjaku. Fotografija na naslovnici prikazuje još neasfaltiranu cestu koja vodi iz sadašnje tame i problema u bolju i svjetliju budućnost te tako budi optimizam u teškim vremenima u kojima je nastala, dok ona na zadnjoj stranici prikazuje usamljeno drvo, koje opstaje unatoč svim nedaćama te tako simbolizira život i opstojnost.

Obje su fotografije slikane srednjofornatnim filmom *Efke IR 820* koji se proizvodio u Samoboru i upravo je to svojevrsna poveznica ove fotografske tehnike sa Žumberkom.

Zahvale

Koristim ovu prigodu da zahvalim svima koji su pomogli da se ova knjiga napiše i objavi. Pri tome bih svakako istaknuo prof. dr. sc. Dražena Živića i prof. dr. sc. Nenada Pokosa, koji su me svojim znanjem i iskustvom usmjeravali tijekom nastanka ovog djela. Posebne zahvale cijeloj upravi Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, u kojem sam zaposlen i bez čije pomoći objavljivanje ovog djela sigurno ne bi bilo moguće. Ovdje želim istaknuti bivšeg ravnatelja prof. dr. sc. Vladu Šakića i sadašnjeg prof. dr. sc. Željka Holjevca. Zahvalio bih i Nakladničkoj službi Instituta Pilar, čija je voditeljica Mirjana Paić-Jurinić, na velikom strpljenju i pomoći koji su uloženi u objavljivanje knjige. Velika zahvala i dr. sc. Rebeki Mesarić Žabčić. Posebna hvala dr. sc. Nikoli Šimuniću na korisnim savjetima i izradi kartografskih priloga koji su korišteni u knjizi. Zahvaljujem i ravnatelju Parka prirode Žumberak – Samoborsko gorje Kristijanu Brkiću na velikoj pomoći tijekom pisanja i objavljivanja ovoga rada. Zahvale i ocu Danielu Vranešiću, biskupskom vikaru Žumberačkog

vikarijata Križevačke eparhije na znatnoj pomoći pri pisanju ovoga djela. Srdačna zahvala i ocu Milanu Vranešiću, župniku stajdraškom i grabarskom.

Velika i posebna hvala gospodinu Janku Radiću, dipl. oecc., bez čije svesrdne pomoći u nalaženju donatora objavljivanje ove knjige sigurno ne bi bilo moguće. Zahvale i svima koji su svojim donacijama omogućili objavljivanje:

Danijel Hrnjak (GIP Pionir d.o.o., Zagreb)

Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje

dr. sc. Marko Hranilović, dipl. ing. građ. (ProjektLab d.o.o., Velika Gorica)

Boris Smičiklas (Atletski klub Žumberak, Sošice)

Milan Kordić, dipl. ing. građ.

Vedrana Vranešić, mag. educ. philol. croat.

Na poseban način zahvaljujem Milanu i Enisi Gvozdanović što su u meni probudili zanimanje za Žumberak.

Želio bih zahvaliti i Suzani Gabud, mag. educ. soc., na velikoj potpori tijekom pisanja ove knjige. I naposljetku velika hvala mojim roditeljima koji su uvijek i u svemu bili uz mene, pa tako i pri nastanku ove knjige.